

Bruxelles, 3. ožujka 2025.
(OR. en)

6693/25

**Međuinstitucijski predmet:
2025/0034(NLE)**

**RECH 76
COMPET 109**

PRIJEDLOG

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	28. veljače 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 62 final
Predmet:	Prijedlog PREPORUKE VIJEĆA o programu politike europskog istraživačkog prostora za razdoblje 2025. – 2027.

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 62 final.

Priloženo: COM(2025) 62 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 28.2.2025.
COM(2025) 62 final

2025/0034 (NLE)

Prijedlog

PREPORUKE VIJEĆA

o programu politike europskog istraživačkog prostora za razdoblje 2025. – 2027.

(Tekst značajan za EGP)

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

• Razlozi i ciljevi prijedloga

Svrha je europskog istraživačkog prostora (EIP) stvoriti prostor u kojem će „istraživači, znanstvene spoznaje i tehnologija slobodno cirkulirati” (članak 179. UFEU-a). EIP je obnovljen 2020., među ostalim donošenjem Pakta za istraživanje i inovacije¹ u Europi, u kojem su navedena sljedeća zajednička prioritetna područja djelovanja država članica:

- (1) produbljivanje stvarno funkcionalnog unutarnjeg tržišta za znanje;
- (2) istodobno provođenje zelene tranzicije i digitalne transformacije i svladavanje drugih izazova koji utječu na društvo te povećanje sudjelovanja društva u EIP-u;
- (3) poboljšanje pristupa izvrsnosti u području istraživanja i inovacija u cijeloj Uniji te poboljšanje međusobne povezanosti inovacijskih ekosustava diljem Unije;
- (4) unapređenje usklađenih ulaganja i reformi u području istraživanja i inovacija.

Kako bi EIP-u dao novi poticaj, EU je uspostavio nove upravljačke strukture i donio prvi program politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024. s konkretnim mjerama i tako uskladio strategije i politike u području istraživanja i inovacija. Znatna napredak postignut je suradnjom s državama članicama, posebno u rješavanju problema rascjepkanosti njihovih sustava istraživanja i inovacija. Inicijative su bile usmjerene na istraživačke karijere i infrastrukturu, otvorenu znanost, izgradnju povjerenja u znanost građanskim angažmanom i mobiliziranje resursa za tematsku suradnju. Zajednički postupak utvrđivanja prioriteta, koji su osmislile države članice u suradnji s dionicima i Komisijom, potaknuo je osjećaj odgovornosti i veću predanost provedbi EIP-a, posebno u okviru njegova prvog programa politike.

Kao u prvom programu politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024., i u njegovu drugom programu politike za razdoblje 2025. – 2027. navode se konkretne aktivnosti EIP-a kao strateški okvir za poticanje suradnje među državama članicama EU-a, povećanje djelotvornosti sustava istraživanja i inovacija te zajedničko svladavanje društvenih izazova. Na temelju iskustava stečenih provedbom prvog programa, u okviru drugoga uspostavlja se ravnoteža između produbljivanja provedbe trenutačnih prioriteta putem **strukturnih politika** i proširenja vizije EIP-a putem **novih mjera EIP-a**. Strukturne politike dugoročne su politike EIP-a, kao što su otvorena znanost, istraživačke infrastrukture i istraživačke karijere, i nisu ograničene na pojedinačne programe politike, nego su sastavni dio nacionalnih politika i europske politike. Mjere EIP-a sažete su, temelje se na politikama i usmjerene su na postizanje ciljeva kako bi se ostvarila znatna dodana vrijednost za EU, države članice i dionike. Za mjere u području umjetne inteligencije u znanosti, sigurnosti istraživanja, znanosti za politiku i pravednosti u znanosti utvrđeno je da je potrebna veća suradnja. U skladu s tim program politike EIP-a za razdoblje

¹ Preporuka Vijeća (EU) 2021/2122.

2025. – 2027. više je usmjeren na politike i jasnije je strukturiran kako bi se nacionalnim upravama i dionicima olakšala provedba.

Program politike EIP-a neobvezujući je instrument za usmjeravanje nacionalnih politika i politika na razini EU-a u skladu s ciljevima EIP-a utvrđenima u članku 179. UFEU-a. Pomaže državama članicama da koordiniraju svoje prioritete u provedbi zajedničkih mjera radi unapređenja EIP-a, što znači da potiče dobrovoljnu suradnju i koordinaciju između država članica i EU-a. Budući da je dobrovoljan, njegova provedba nije pravno obvezujuća. Provedba programa politike EIP-a temelji se na promjenjivoj geometriji. Forum EIP-a, koji okuplja Europsku komisiju, države članice, zemlje pridružene programu Obzor Europa i dionike na razini EU-a, upravljačko je tijelo za zajedničku koordinaciju provedbe aktivnosti EIP-a.

Iako su donijele znatne rezultate, nezakonodavne inicijative, kao što je program politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024. s dobrovoljnim obvezama u obliku mjera EIP-a, nisu dovoljne za uklanjanje strukturnih prepreka. Komisija je u Komunikaciji od 22. listopada 2024. o provedbi EIP-a² izdvojila trajne probleme kao što su razlike u uspješnosti istraživanja, razvoja i inovacija među državama članicama, nedovoljna razina privatnih i javnih ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije, koja je ispod cilja od 3 % BDP-a, rascjepkani regulatorni okviri, ograničena potpora za prijenos tehnologije te rascjepkanost istraživačkih i tehnoloških infrastruktura. U zaključku Komunikacije istaknuta je potreba za kvalitetnijim upravljanjem.

Kako bi se svladali sustavni izazovi, buduće zakonodavne inicijative bit će komplementarne programu politike EIP-a, a na temelju njih mogle bi se uvesti zakonodavne mjere koje nadilaze dobrovoljne mjere u okviru neobvezujućeg programa politike EIP-a. Takve inicijative (npr. akt o EIP-u) bit će prilika da se problemi riješe usklađivanjem, ujednačenom primjenom pravila i provedbom politika EU-a kako bi se uspostavili jednaki uvjeti u svim državama članicama. Mogle bi se primjenjivati na područja u kojima su, prema procjeni, za postizanje ciljeva EIP-a potrebna obvezujuća pravila ili strukture, a ne samo dobrovoljne mjere koordinacije i suradnje. Time bi se trebala znatno smanjiti rascjepkanost politika i sustavâ istraživanja i inovacija unutar EU-a.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova

Pravna je osnova inicijative članak 292. UFEU-a. U skladu s člankom 292. UFEU-a Vijeće može usvajati preporuke i odlučuje na prijedlog Komisije u svim slučajevima kad se Ugovorima predviđa da mora usvajati akte na prijedlog Komisije. U skladu s člankom 179. stavkom 1. UFEU-a cilj je Unije jačati svoje znanstvene i tehnološke temelje ostvarivanjem europskog istraživačkog prostora u kojem će istraživači, znanstvene spoznaje i tehnologija slobodno cirkulirati, i poticati je kako bi postala konkurentnija, uključujući u svojoj industriji, te istodobno promicati sve istraživačke djelatnosti koje se smatraju potrebnima. U skladu s člankom 181. UFEU-a Europska unija i države članice koordiniraju svoje aktivnosti istraživanja i tehnološkog razvoja kako bi se osigurala koherentnost politika pojedinih država i politike Unije.

² COM(2024) 490.

U bliskoj suradnji s državama članicama Komisija može poduzeti svaku korisnu inicijativu radi promicanja te koordinacije, a osobito inicijative kojima je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizacija razmjene primjera dobre prakse i priprema potrebnih elemenata za periodičko praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti izvješćuje Europski parlament. Člankom 182. stavkom 5. otvara se mogućnost dopune aktivnostima planiranim u višegodišnjem okvirnom programu, čime se Europskom parlamentu i Vijeću, koji odlučuju u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, omogućuje utvrđivanje mjera koje su potrebne za provedbu europskog istraživačkog prostora.

Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)

Svrha je EIP-a stvoriti prostor u kojem će „istraživači, znanstvene spoznaje i tehnologija slobodno cirkulirati” (članak 179. stavak 1. UFEU-a). Budući da je riječ o inicijativi s višerazinskim upravljanjem u okviru koje se primjenjuje pristup koji obuhvaća sve razine upravljanja, čime se osigurava usklađenost politika na različitim razinama upravljanja i među svim područjima politike, inicijativa je u skladu s načelom supsidijarnosti. Njome se poštuje nadležnost država članica u tom području i nastoji se zajamčiti dosljednost politike istraživanja i inovacija na svim razinama upravljanja (lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i globalnoj). Nadalje, njome se uvode inicijative koje pružaju većinu dodane vrijednosti EU-a na europskoj razini, a povezane su s mjerama nacionalnih i regionalnih politika i temelje se na njima. Inicijativa je u skladu s načelom supsidijarnosti jer na temelju članka 4. stavka 3. UFEU-a prijedlog nije u isključivoj nadležnosti Europske unije.

• Proporcionalnost

Predložene aktivnosti proporcionalne su ciljevima koji se nastoje postići. Prijedlogom se podupire ostvarivanje ciljeva EIP-a. Njime se nadopunjuju nacionalne aktivnosti za uspostavljanje istraživačkog prostora koji je usredotočen na istraživače i koji se temelji na vrijednostima, izvrsnosti i učinku. U prijedlogu su uvažene prakse država članica te se primjenjuje diferencirani pristup koji odražava različite gospodarske, financijske i socijalne situacije te raznolikost sustava istraživanja i odgovarajućih institucija i organizacija u državama članicama. Pritom se uzima u obzir to da različiti nacionalni, regionalni ili lokalni uvjeti mogu dovesti do razlika u načinu provedbe predložene preporuke.

• Odabir instrumenta

Na temelju iskustava stečenih u okviru prvog programa politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024. Komisija je odabrala preporuku Vijeća kako bi naglasila svoje zalaganje za jačanje suradničkog upravljanja EIP-om, što će postići sistematizacijom rezultata postupka zajedničkog stvaranja s državama članicama, zemljama pridruženima programu Obzor Europa i dionicima na razini EU-a u Prijedlog preporuke Vijeća. Cilj je potaknuti države članice i dionike na informirano preuzimanje obveza i odgovornosti radi daljnje suradnje u provedbi dogovorenih aktivnosti i strukturnih politika za zajedničke mjere. Osim toga, zadržava se fleksibilan pristup provedbi mjera EIP-a i dobrovoljna priroda programa politike EIP-a.

3. REZULTATI *EX POST* EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENA UČINKA

- **PRIKUPLJANJE I PRIMJENA STRUČNOG ZNANJA**

Europska komisija svoj je prijedlog programa politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027. utemeljila na dokazima iz prvog ciklusa praćenja EIP-a 2023. To je uključivalo prvo 18-mjesečno preispitivanje provedbe programa politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024. na razini EU-a (izvješće na razini EU-a), izvješća EIP-a za pojedine zemlje za sve države članice i 11 zemalja pridruženih programu Obzor Europa te prvi pregled stanja i popis pokazatelja EIP-a. U 18-mjesečnom izvješću na razini EU-a iznesena je procjena napretka u prioritetnim područjima za zajedničko djelovanje u okviru EIP-a, kako su utvrđena u Paktu za istraživanje i inovacije u Europi, te napretka u provedbi programa politike EIP-a. U izvješćima EIP-a za pojedine zemlje ta je analiza provedena na nacionalnoj razini. U pregledu stanja EIP-a ocijenjeni su opća konsolidacija i zajednički napredak u provedbi prioriteta EIP-a u 2023. za EU u cjelini, dok je u popisu pokazatelja ocijenjen napredak na nacionalnoj razini. Sva su izvješća javno dostupna na platformi za politiku EIP-a³.

- **Procjena učinka**

Procjena učinka nije provedena. Budući da je riječ o Komisijinu prijedlogu preporuke Vijeća koji uključuje buduće aktivnosti EIP-a, učinci se ne mogu jasno utvrditi *ex ante*. Osim toga, program politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027. osmišljen je u suradnji sa stručnom skupinom Foruma EIP-a, koji okuplja države članice, zemlje pridružene programu Obzor Europa i dionike. Vijeće je raspravilo o pripremnim aktivnostima (posebno u okviru Odbora za europski istraživački prostor i inovacije (ERAC) i donošenjem zaključaka o jačanju konkurentnosti EU-a, jačanju europskog istraživačkog prostora i prevladavanju njegove rascjepkanosti⁴), što dokazuje da države članice i dionici očekuju donošenje tog dokumenta.

- **Primjerenost i pojednostavnjenje propisa**

Nije primjenjivo.

- **Temeljna prava**

Nije primjenjivo.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Nije relevantno.

³ <https://european-research-area.ec.europa.eu/>

⁴ 16179/24.

5. DRUGI ELEMENTI

- **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Provedba programa politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027. prati se pomoću mehanizma za praćenje EIP-a. Taj se mehanizam temelji na zahtjevima utvrđenima u Preporuci Vijeća o Paktu za istraživanje i inovacije u Europi. Europska komisija 10. lipnja 2022. Vijeću je predstavila „Okvir za budući mehanizam za praćenje EIP-a”, u kojem se detaljno utvrđuju sastavnice mehanizma.

Kako bi se ocijenila provedba mjera dogovorenih u okviru programa politike EIP-a na nacionalnoj i europskoj razini te uspješnost EU-a i država članica u postizanju ciljeva EIP-a, mehanizam za praćenje EIP-a obuhvaća i kvalitativne i kvantitativne alate za izvješćivanje.

- **Detaljno obrazloženje posebnih odredaba prijedloga**

Nije primjenjivo.

Prijedlog

PREPORUKE VIJEĆA

o programu politike europskog istraživačkog prostora za razdoblje 2025. – 2027.

(Tekst značajan za EGP)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292. prvu i drugu rečenicu,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

budući da:

- (1) EU se danas suočava s brojnim i nezapamćenim izazovima. Svjetski se poredak mijenja, a turbulentan geopolitički kontekst, sve veća gospodarska konkurencija, dosad nezabilježena brza i transformativna tehnološka revolucija te klimatske promjene i njihove posljedice tresu temelje naše društvene dobrobiti i sigurnosti. Hitno je potrebno ojačati europsko vodstvo i stratešku autonomiju u ključnim tehnološkim područjima. Znanost, tehnologija i inovacije u tom su kontekstu ključne za smanjenje ranjivosti i ostvarivanje punog potencijala Europe. Osim toga, istraživanje i inovacije ključni su i za jačanje održive konkurentnosti Europske unije.
- (2) Razvoj europskog istraživačkog prostora (EIP) neizostavan je dio našeg odgovora na te izazove. Ambicija stvaranja EIP-a kao jedinstvenog tržišta za istraživanje, tehnologiju i inovacije osmišljena je 2000. i utvrđena u Ugovoru iz Lisabona kao poseban cilj EU-a. Nedavna politička ambicija da se uspostavi „Unija istraživanja i inovacija” kako bi se donijela zajednička europska strategija i politika u području istraživanja i inovacija te poboljšao slobodan protok znanja („peta sloboda”) pokazuje stalnu potrebu za unapređenjem prostora u kojem se zemlje mogu okupiti kako bi koordinirale i poboljšale svoje politike i ekosustave istraživanja i inovacija te u kojem se znanje, istraživači i tehnologija mogu slobodno kretati. Bolja koordinacija na razini EU-a u okviru EIP-a može pomoći u poticanju ulaganja i reformi te odigrati ključnu ulogu u poticanju održive konkurentnosti u skladu s ciljevima Kompassa konkurentnosti⁵.
- (3) EIP je u posljednjih 25 godina ostvario velika postignuća u ključnim područjima politika, uključujući istraživačke infrastrukture, otvorenu znanost, međunarodnu suradnju, rodnu ravnotežu u istraživanju i inovacijama, zajedničko programiranje, istraživačke karijere i mobilnost istraživača. Tim su postignućima doprinijele i aktivnosti Marie Skłodowska-

⁵ COM(2025) 30 final.

Curie (MSCA), u okviru kojih je više od 150 000 izvrsnih istraživača dobilo stipendije za izvrsne doktorske programe, postdoktorske studije te razmjene osoblja u području istraživanja i inovacija, EURAXESS, koji je podržao više od 2 milijuna istraživača u razvoju karijere i mobilnosti u cijeloj Europi, kao i europski oblak za otvorenu znanost (EOSC), koji omogućuje neometan pristup kvalitetnim podacima i digitalnim uslugama te podupire prekograničnu i interdisciplinarnu suradnju.

- (4) Države članice i Komisija 2021. osmislile su novu viziju i okvir politike, koji su navedeni u zaključcima Vijeća o budućem upravljanju europskim istraživačkim prostorom (EIP)⁶ i Paktu za istraživanje i inovacije⁷. U viziji se utvrđuju zajedničke vrijednosti i načela kojima će se voditi istraživanje i inovacije te prioriteti za zajedničke mjere. Države članice u Paktu su ponovile svoju predanost suradnji radi postizanja ciljeva EIP-a koji se odnose na poticanje integracije i suradnje te smanjenje rascjepkanosti znanstvenog istraživanja, tehnologije i inovacija u Europi. U zaključcima Vijeća iz 2024. o jačanju konkurentnosti EU-a, jačanju europskog istraživačkog prostora i prevladavanju njegove rascjepkanosti⁸ potvrdile su svoju predanost poboljšanju koordinacije i usklađivanju nacionalnih politika u području istraživanja i inovacija kako bi istraživački ekosustav postao integriraniji i učinkovitiji.
- (5) Prvim programom politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024. stvoreni su čvrsti temelji za postizanje ciljeva EIP-a. Njime su prioritetna područja iz Pakta za istraživanje i inovacije pretočena u konkretne mjere. Komisija, države članice, zemlje pridružene programu Obzor Europa i dionici na razini EU-a zajednički su proveli 17 mjera. U okviru nove upravljačke strukture Forum EIP-a i njegove podskupine imaju jedinstvenu ulogu u podupiranju provedbe EIP-a i njegovih mjera. Povezuju tijela na razini EU-a te nacionalna i regionalna tijela i olakšavaju suradnju. Primjenjuje se uključiv i participativni pristup kako bi se uvažila sva mišljenja. Time se potiču inovativne strategije i zajednička odgovornost za politike radi jačanja europskog ekosustava istraživanja i inovacija. Kao savjetodavno tijelo za stratešku politiku na visokoj razini, Odbor za europski istraživački prostor i inovacije (ERAC) Vijeću i Komisiji daje savjete u ranoj fazi donošenja odluka.
- (6) Komisija je u Komunikaciji „Provedba europskog istraživačkog prostora”⁹ iz 2024. istaknula postignuća programa politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024. i nove upravljačke strukture. Glavna postignuća u zadovoljavanju niza potreba u području istraživanja i inovacija u cijeloj Europi u okviru prvog programa politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024. uključuju 1. osnivanje Koalicije za poboljšanje vrednovanja istraživanja (CoARA), 2. objavu Kodeksa ponašanja nulte tolerancije kojim se suzbija rodno uvjetovano nasilje u sustavu EU-a za istraživanje i inovacije, 3. poticanje prelaska na zelenu energiju provedbom strateškog programa za istraživanja i inovacije u okviru pilot-projekta EIP-a za zeleni vodik, 4. osnivanje mreže za istraživanje i inovacije i koheziju (RIMA), koja okuplja političke aktere i upravljačka tijela kako bi procijenila

⁶ 14308/21.

⁷ Preporuka Vijeća (EU) 2021/2122.

⁸ 16179/24.

⁹ COM(2024) 490.

inovacijski jaz, povećala izvrsnost i iskoristila postojeće instrumente za širenje, i 5. osmišljavanje novog okvira za praćenje i evaluaciju EIP-a.

- (7) Drugi program politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027. temelji se na tom pristupu i osmišljen je za svladavanje trenutačnih izazova. Na temelju prioriteta područja za zajedničko djelovanje iz Pakta za istraživanje i inovacije i ishoda provedbe prvog programa politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024. u njemu se navodi 11 strukturnih politika EIP-a i osam konkretnih mjera EIP-a. One su rezultat sveobuhvatnog postupka zajedničkog stvaranja u okviru Foruma EIP-a i ERAC-a, a cilj je započeti s provedbom 2025. Prvi i drugi program politike EIP-a povezani su. U program politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027. prenesene su tekuće politike iz prvog programa, a bavi se i temeljnim dugoročnim ciljevima EIP-a te je dovoljno fleksibilan kako bi mogao odgovoriti na nove strateške potrebe,

PREPORUČUJE SLJEDEĆE:

1. Države članice trebale bi donijeti program politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027. s 11 strukturnih dugoročnih politika EIP-a koje nisu ograničene na pojedinačne programe politika, ali i dalje imaju trogodišnji plan provedbe, te s osam mjera EIP-a, koje treba provesti u okviru trogodišnjeg programa politike. Svi prijedlozi EIP-a detaljnije su opisani u prilogu.
2. Države članice trebale bi dobrovoljno provesti strukturne politike i mjere EIP-a u skladu s četiri prioriteta područja za zajedničko djelovanje iz Pakta za istraživanje i inovacije. Te strukturne politike i mjere usmjerene su na (i) stvaranje jasne dodane vrijednosti na nacionalnoj i europskoj razini, (ii) ostvarivanje učinka postizanjem konkretnih rezultata i ishoda u roku od tri godine, (iii) oslanjanje na stalno zajedničko stvaranje između država članica, Komisije i dionika, (iv) samostalnost s jednom glavnom aktivnošću, tj. bez podaktivnosti, i (v) provedbu u promjenjivoj geometriji kako bi se omogućila fleksibilnost u mjeri u kojoj se zemlje mogu uključiti.

1. PRIORITETNO PODRUČJE: PRODUBLJIVANJE STVARNO FUNKCIONALNOG UNUTARNJEG TRŽIŠTA ZA ZNANJE

Slobodno kretanje istraživača, znanja i podataka ključno je za poboljšanje učinkovitosti i uključivosti europskog sustava istraživanja i inovacija. Pomaže u smanjenju udvostručavanja resursa i stvaranju potrebne kritične mase. Provedba pionirskih temeljnih i primijenjenih istraživanja nužna je kako bi se poboljšali međunarodni položaj, znanstveno vodstvo i konkurentnost EU-a.

EU će nastaviti raditi na tom prioritetu u okviru sljedećih strukturnih politika:

otvorena znanost – omogućivanje otvorene znanosti razmjenom i ponovnom upotrebom podataka, među ostalim putem europskog oblaka za otvorenu znanost (EOSC); **istraživačke infrastrukture** – jačanje održivosti, pristupačnosti i otpornosti istraživačkih infrastrukture u europskom istraživačkom prostoru; **rodna ravnopravnost, jednake mogućnosti za sve i uključivost** – jačanje uključive i

intersekcijske rodne ravnopravnosti u EIP-u; **karijere i mobilnost istraživača** te **sustavi za vrednovanje istraživanja i nagrađivanje** – povećanje privlačnosti i održivosti istraživačkih karijera te reforma vrednovanja istraživanja; **vrednovanje znanja** – unapređenje kapaciteta i aktivnosti vrednovanja znanja; **angažman na globalnoj razini** – globalni pristup istraživanju i inovacijama.

Za iduće tri godine predlažu se sljedeće mjere EIP-a:

- pravednost u otvorenoj znanosti,
- unapređenje ekosustava europske znanosti za politiku (S4P),
- olakšavanje i ubrzavanje odgovorne upotrebe umjetne inteligencije u znanosti u EU-u,
- jačanje sigurnosti istraživanja.

2. **PRIORITETNO PODRUČJE: ISTODOBNO PROVOĐENJE ZELENE TRANZICIJE I DIGITALNE TRANSFORMACIJE I SVLADAVANJE DRUGIH IZAZOVA KOJI UTJEČU NA DRUŠTVO TE POVEĆANJE SUDJELOVANJA DRUŠTVA U EIP-U**

Kako bi se EIP-om potaknula konkurentnost, poboljšala kvaliteta života ljudi u EU-u i odgovorilo na društvene izazove kao što su zelena i digitalna tranzicija, on mora djelovati u sinergiji sa sektorskim politikama i industrijskom politikom. Ulaganja u istraživanje i inovacije moraju dovesti do konkretnih rezultata koje tržište primjenjuje i prihvaća.

Za postizanje rezultata u tom prioritetnom području bile su ključne sljedeće strukturne politike:

inicijative koje se temelje na izazovima – pretvaranje Strateškog plana za energetske tehnologije (SET) u ključnu tematsku sastavnicu EIP-a; **sinergije s obrazovanjem i Programom vještina za Europu** – poboljšanje povezanosti istraživanja i inovacija te visokog obrazovanja u okviru EIP-a i ostvarenje punog potencijala europskih ekosustava istraživanja i inovacija; **aktivno sudjelovanje građana i društva u istraživanju i inovacijama** – sudjelovanje građana, građanski angažman i komunikacija o znanosti radi jačanja povjerenja u znanost.

Za iduće tri godine predlažu se sljedeće mjere EIP-a:

- ubrzavanje ulaganja u istraživanje i inovacije za industrijsku preobrazbu Europe i njezinu konkurentnu održivost,
- ubrzavanje novih metodoloških pristupa kako bi se unaprijedilo biomedicinsko istraživanje i testiranje lijekova i medicinskih proizvoda,
- usklađeni i koordinirani okvir za europski pristup integritetu i etici u istraživanju i inovacijama s obzirom na nove izazove.

3. PRIORITETNO PODRUČJE: POBOLJŠANJE PRISTUPA IZVRSNOSTI U PODRUČJU ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA U CIJELOJ UNIJI TE POBOLJŠANJE MEĐUSOBNE POVEZANOSTI INOVACIJSKIH EKOSUSTAVA DILJEM UNIJE

Istraživačka izvrsnost obuhvaća sve dobi, discipline i sektore u cijeloj Europi. Još nije ostvaren njezin puni potencijal jer postoje znatne razlike u mogućnostima za istraživače i inovatore u EIP-u. Strukturna politika za smanjenje razlika u tom prioritetnom području usmjerena je na stvaranje **sinergija među programima financiranja na razini EU-a, država članica i regija** kako bi se poboljšao pristup izvrsnosti u EU-u.

Za iduće tri godine predlaže se sljedeća mjera EIP-a:

- poticanje istraživanja i inovacija: novo doba u upravljanju istraživanjem.

4. PRIORITETNO PODRUČJE: UNAPREĐENJE USKLAĐENIH ULAGANJA I REFORMI U PODRUČJU ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA

S obzirom na to da je EU usmjeren na područja ključna za buduću konkurentnost, održivost i dobrobit, bilo bi kontraproduktivno duplicirati, zamijeniti ili rascjepkati ulaganja i inicijative u području istraživanja i inovacija. Prekogranična suradnja može povećati učinkovitost jer omogućuje udruživanje resursa kako bi se postigla kritična masa i povećali učinci prelijevanja znanja radi poticanja inovacija. Kako bi ta ulaganja bila učinkovita i uspješna, u nekim će slučajevima biti potrebno osmisлити, provesti i pratiti strukturne reforme u nacionalnim sustavima istraživanja i razvoja. One će biti namijenjene povećanju znanstvene izvrsnosti, praktičnoj primjeni rezultata istraživanja, jačanju veza između znanosti i poduzeća te boljem usmjeravanju politika za potporu poslovnim inovacijama.

U okviru tog cilja ne predlažu se posebne mjere EIP-a, ali dobro je poznato da Europska komisija i države članice nastavljaju blisko surađivati u okviru niza postojećih instrumenata kako bi potaknule ulaganja u istraživanje i inovacije te provele strukturne reforme. Točnije, očekuje se da će se provedbom mjera za istraživanje i inovacije u okviru Mehanizma EU-a za oporavak i otpornost povećati nacionalni inovacijski kapaciteti, posebno u zemljama koje i dalje zaostaju.

U okviru europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Europska komisija provodi detaljnu analizu nacionalnih sustava istraživanja i inovacija te donosi preporuke za pojedine zemlje o tome kako povećati njihov inovacijski potencijal. Zatim prati odgovore politika država članica kako bi procijenila napredak u otklanjanju utvrđenih nedostataka u području istraživanja i inovacija. U provedbi reformi radi poboljšanja sustava istraživanja i inovacija države članice i pridružene zemlje mogu dobiti stručnu potporu u okviru Instrumenta za političku podršku programa Obzor, koji se pokazao vrlo korisnim za poboljšanje oblikovanja politika i utvrđivanje programa reformi, kao i u okviru pojačanih dijaloga s državama članicama o zajednički dogovorenim temama istraživanja i inovacija.

3. Uspostavljeni okvir suradnje Europske komisije, država članica, pridruženih zemalja i organizacija dionika u okviru Foruma EIP-a i ERAC-a trebalo bi zadržati kao središnji mehanizam upravljanja EIP-om. Sljedeći program politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027. također će se provoditi uključivo i transparentno na svim razinama upravljanja kako bi se potaknulo zajedničko stvaranje i preuzimanje odgovornosti za program. Forum EIP-a i dalje će biti platforma za raspravu o novim izazovima koji nisu obuhvaćeni aktivnostima programa politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027., ali za čije je svladavanje potrebna međudržavna suradnja i koji su obuhvaćeni Paktom za istraživanje i inovacije, kao što je praćenje slobode znanstvenog istraživanja.
4. Zahvaljujući koordiniranoj provedbi dionici na razini EU-a trebali bi biti aktivno i široko uključeni u čitav spektar aktivnosti, od istraživanja do inovacija i uvođenja na tržište. Kategorije dionika u Forumu EIP-a trebalo bi preispitati kako bi se poboljšala zastupljenost različitih interesa.
5. Države članice i Europska komisija trebale bi podupirati potpuno sudjelovanje zemalja pridruženih programu Obzor Europa i krovnih organizacija dionika na razini EU-a u provedbi programa politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027.
6. Ulaganja u istraživanje i inovacije u EU-u nisu dovoljna i manja su od ulaganja mnogih globalnih konkurenata EU-a. EU trenutačno troši oko 2,3 % svojeg BDP-a na istraživanje i razvoj, što je znatno ispod cilja od 3 % utvrđenog 2002. u Deklaraciji iz Barcelone. Kako bi se ostvario taj složeni cilj od 3 %, potrebno je koordinirano raditi na poticanju javnih i privatnih ulaganja u istraživanje i razvoj. Potrebne su i dodatne reforme kako bi se poboljšali nacionalni ekosustavi istraživanja i inovacija te maksimizirao učinak povećanja ulaganja u istraživanje i inovacije. To je već dio prioritarnog područja „unapređenje usklađenih ulaganja i reformi u području istraživanja i inovacija” iz Pakta za istraživanje i inovacije, a države članice i Komisija trebale bi nastaviti raditi na njegovu ostvarenju.
7. Europska komisija i države članice trebale bi nastaviti provoditi mehanizam za praćenje EIP-a opisan u Paktu za istraživanje i inovacije u Europi i detaljno opisan u prilogu „Okvir za budući mehanizam za praćenje EIP-a”, koji je Komisija 10. lipnja 2022. predstavila Vijeću¹⁰. Tim će se mehanizmom pratiti napredak u ostvarivanju prioriteta EIP-a, kako su utvrđeni u Paktu za istraživanje i inovacije. Mehanizam za praćenje EIP-a trebao bi uključivati:
 - (1) pregled stanja EIP-a za praćenje napretka u ostvarivanju njegovih ciljeva na razini EU-a i na nacionalnoj razini, koji se redovito ažurira;
 - (2) redovita izvješća Komisije Vijeću o praćenju EIP-a radi preispitivanja provedbe njegova programa politike;
 - (3) redovita izvješća EIP-a za pojedine zemlje kako bi se procijenio napredak zemalja u provedbi njegova programa politike.

¹⁰ Napomena Vijeća 9578/22.

Države članice nastaviti će razmjenjivati informacije o EIP-u, posebno objavljivanjem podataka i informacija na platformi za politiku EIP-a. Osim toga, poticati će provedbu mjera i rezultata EIP-a u svojim zemljama, pri čemu će se oslanjati na dostupnu potporu.

Sastavljeno u Bruxellesu

*Za Vijeće
Predsjednik*